

לאה נישן

פרשת מרה וצרי

ד"ר

① Growth Through

② אלוהים

ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם. (שמות ט"ו כ"ג)

'AND THE CHILDREN OF ISRAEL CAME TO MARAH. AND THEY WERE NOT ABLE TO DRINK THE WATER AT MARAH FOR THEY WERE BITTER.' (Shmos 15:23)

② The Kotzker Rebbe explained the words "for they were bitter" as referring to the people themselves. When someone is bitter himself, everything tastes bitter. (HaRebbe Maikotzk, p.94)

This concept holds true in many areas of life. If a person feels bitter, nothing in life appears positive. Anyone looking for faults and defects will always be able to find them. A bitter person makes himself miserable and those in his environment suffer with him. While he thinks that he has valid reasons for considering things to be bitter, the source of the problem is not out there but within himself. By sweetening one's own outlook one will live in a much sweeter world.

③ As my late uncle Rabbi Moshe Helfan used to say, "When a student studies well, the teachers are wise, the other students are friendly, his room is comfortable, and even the food tastes good. When someone is not studying well, the teachers have many faults, the other students are unfriendly, his room is uncomfortable, and even the food tastes bad."

④ At a siyum on tractate Yevamos in Slobodka Yeshiva, Rabbi Yechezkail Abramasky spoke on the final statement of the tractate 122b): Rabbi Eliezer said in the name of Rabbi Chanina, "Torah cholars increase peace in the world." The meaning of peace is the opposite of resentment and anger. A person becomes angry easily

when he is not satisfied with his life. He is bitter and does not have satisfaction. Then whatever happens not as he would have wished leads to his becoming angry. He arouses fear in others wherever he goes. But any true Torah scholar is full of happiness, satisfaction, pleasure, and joy. The page of Talmud that he studies gives him greater pleasure than that felt by a wealthy person who obtains a billion dollars. Because he is so full of pleasure and satisfaction from his studies, he does not become frustrated over mundane matters. He considers everything else to be totally inconsequential. This increases peace in the world. (Peninai Rabainu Yechezkail, 115)

ד) ב. דבר וגו' וישנו וגו'. בה על הלא יסב
צב למה יצחק כי להפנים חיו על הוצר הוא עכ
ישב על אשר יתפין לו) צב פרעה לרדוף. אכן כהגות מה
שקדם לו בירושל מרח הבורא כי חפץ למען דק ישראל (כו)
הנה זה הכר אשר ובר כי בתורה זו שנתחכם יגל יבטל
בבכוסה לבורא ויאמרו דברי נילוח שאמרו אח"כ (פסוק י"ח)
הכניו חן קברים וגו' הלא וגו' טוב לו עבוד את מרים
וגו' ונתחכם כי ונשה דבר מודג ומוכר להם כי כי יסן
על פרעה רשה ומתחכם אליו להילוח מאמרים לרדוף את
ישראל להכבד בו. ומשבר חין מקום לישראל לחוש לפרעה
לאהרבה יתנו דרשו צדקות קמחם בו, הלא בספיק לברא
לומר להם הבררים צפה לבר כי הוא יחזק לו פרעה לרדוף
אחרים כי לא יעשו הבררים בהם חכם ונחמות אוחי וישבו
יחטו רחם לשב אליו מנורחו עליהם, אה עה כי שיכורו
וחנו וישבו מעשב המעין לרדוף פרעה אחרים ודבר זה
ירגיש ויעשה בהם חכם כי הם הם המעשים בהנה צבוקה
לעשה שחזרו לאהרבים ולחנות בתקום מיוחד מה) שמתו יענה

פרעה לרדוף אחים וכו' לא יפחד להם ונבטחו יגל יסב
ישנה ישראל כי יחזק וקם בארבו, ותמלא שאשפ"כ לא
התגל כהתגל ולא ולמד מה שמתו בלוחו ומה תקים מה
היו טופים זאת כהתגל והנן:

①

(3) ספר יחזקאל

ויאמר משה אל הקב"ה אל תירא התוצבו וראו את ישועה ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. (יד, יג-ד)

במכילתא. ובירושלמי תננית (פ"ב ה"ח): ארבע כחות נעשו ישראל על חים. אחת אומרת נפול לים, ואחת אומרת נחזור למצרים, ואחת אומרת נעשה מלחמה כנגדו, ואחת אומרת נצוה כנגדו, זו שאמרה נפול לים אמר להם משה התיצבו וראו את ישועה ה', זו שאמרה נחזור למצרים אמר להם כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם וגו', זו שאמרה נעשה עמה מלחמה אמר להם ה' ילחם לכם, זו שאמרה נצוה כנגדו אמר להם ואתם תחרישון, וכ"ה בתרגום יצטון ב"ש.

כתב כאן הר"א אבן עזרא ח"ל: יש לתמוה | איך יירא מתנה גדולה של שש מאות אלף איש, מהרודפים אחריהם, ולמה לא ילחמו על נפשם וצל בניהם, החשובה, כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה, ואיך יוכל עזה להלחם עם אדונים, והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה, הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט, ולולי תפלת משה ה' חולש את ישראל, עכ"ד; ולבארנה תירצו אבן מקפיק, כי הלא נלחמו ישראל בעמלק ויחלשו אותו ע"י תפלת משה, וא"כ גם כאן היו יכולים להלחם כנגדם ומשה יתפלל בעבורם והיתה מועלת תפלתו כמו במלחמת עמלק, (ועמד בזה ג"כ בכתב ספר עה"ת).

אולם לפי המבואר בדברי חז"ל במכילתא || ובירושלמי הנ"ל, היתה באמת כת אחת שטענה דרשה לצאת למלחמה נגד המצרים, אלא שמשה רבינו אמר להם לישראל שהם לא ילחמו עם המצרים אלא ה' ילחם בשבילם; והטעם הנכון בזה נראה, ע"פ מה שאמרו במדרש שמות (פ' ג'), כשתקב"ה שלחו למשה להוציא את בני ישראל ממצרים, ומשה טען לפני הקב"ה מי אנכי כי אלך אל פרעה, אמרו על זה במדרש שמשה טען לפני הקב"ה, כשירד יעקב למצרים לא כך אמרת לו אנכי ארד עמך מצרים ואנכי אשלח, לא אנכי הוא שאמרת לו ואנכי אעלך גם עלה, ועכשיו אתה אומר לי לכה

פן ירדפו אחריהם המצרים להחזירם למצרים, ולא היו בטוחים בעצמם עד אשר ראו את מצרים מתים לעיניהם, ואו שרו שירח הגאולה, וכמבואר כ"ז במפרשים, וכיון שעכשיו ה' גמר הגאולה, וכאמור היתה הגאולה צריכה להיות רק ע"י הקב"ה בעצמו, כהבטחתו, ולכן מטעם זה אמר להם עכשיו משה רבינו לאלה שרצו לצאת למלחמה — ה' ילחם לכם, ואתם לא תלחמו, גם להכת שאמרה נצוה כנגדו, אמר להם משה — ואתם תחרישון, היינו גם בציוחה | וגרידא לא חשתמשו כנגדו, אלא אתם החייצבו על עמדתם וראו בעיניכם אשר יעשה לכם היום ה' ביצועתו, וגמר הגאולה תהי' רק ע"י הקב"ה בעצמו כהבטחתו, בלי שום סיוע ופעולה מצד בני אדם, ומטעם זה לא נתן להם להלחם עם | המצרים, ומנושב בזה קושיית הראב"ע אולם כשבא עליהם עמלק בדרך, שלא ה' לוח שום שייכות לעצם גאולתם ממצרים, או נלחמו יהושע וישראל נגדו בכל יכלתם, ולא סמכו לגמרי על הוס, כי למעט בניסא — עד כמה שאפשר — אעלך גם עלה, והנה אע"פ שעכשיו כבר יצאו ממצרים, בכל זאת עדיין היו בסחך ומורא עמלק במלחמה.

2

מסירות נפש

ש"ת
מ"א

1 | "כשעמדו ישראל על הים היו השבטים מנצחים זה עם זה וכו', זה אומר אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני יורד תחילה לים, קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה" (סוטה לו א), וזכה משום כך להקריב את קרבנו ראשון, וכמו שאמרו חז"ל: "אמר הקב"ה למשה מי שקידש שמי בים, הוא יקריב תחילה" (במדבר רבה פ"ג א').

2 | ויש לתמוה, איך יתכן שהשבטים לא רצו לירד לים תחילה, והרי עם ישראל אמר על מסירות נפש, ובמשך כל הדורות מסרו קהילות שלימות את נפשם על קדוש השם, ואיך יתכן שדור המדבר שנצטוו לירד לים לא היה להם העוז לכך. [ומה שמצאנו הפלגה בגודל מעלתה של העקידה, שעד סוף הדורות אוכלים ישראל את שכרה, והרי בכל הדורות מסרו ישראל את נפשם ואת בניהם על קדוש השם, ואף פשוטי עם בכלל. צריך לומר שבאמת ענין מסירות נפש הוא גדול מאד, ומצד עצמו קשה היה הדבר מאד, ורק לאחר שאברהם ויצחק מסרו את נפשם במעשה העקידה, ואברהם מסר נפשו להכנס לכבשן האש, נטבע כח זה של "מסירות נפש" בישראל, ומעתה כל איש ישראל מוכן לזה. (וכבר כתב נן ברוח חיים אבות פ"ה מ"ג).]

3 | ונראה בביאורן של דברים, דאכן ודאי אם היו מצווים להכנס לים כדי למסור את נפשם למיתה, היו קופצים לים כאיש אחד, בלי היסוס אף לרגע, אלא שהם נצטוו להכנס לים ע"מ להנצל, לקפוץ לתוכו כדי לחיות, ולכח זה, להכנס לים רועש ונועש, ולהרגיש כאילו הוא חרבה זפה תהיה הצלתם, למדרגה זו לא הגיעו השבטים, אלא נחשון בן עמינדב בלבד, והוא קידש שם שמים בכך שלא חש בהבדל שבין ים סוער ליבשה, ולא היה קיים לגביו אלא ציוויו יתברך, וע"י מה שנתבאר במאמר כ).

4 | וכן הוא עומק הביאור במה שנאמר: "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיהו ב ב), שהשבט אינו המס"נ שבעצם הליכתם במקום ציה וצלמות, אלא שכל הליכתם היתה אחרי ד', בלא להרגיש כלל בקושי המדבר. והיו הולכים אנשים, נשים וטף, ב"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים" (דברים ח טו) ואינם מרגישים בדבר כלל, אלא כאילו הולכים הם בארץ מיושבת, מקום גינות ופרדסים, וזהו "חסד נעורייך אהבת כלולותיך", שכל הטבעים לא היו קיימים לגביהם, ואין לפניהם אלא הקב"ה, "לכתך אחרי" בלא לשים לב למצב הסובב אותם, משל לתינוק הנישא בזרועות אמו, אשר גם כשהיא הולכת אתו למקום חיות רעות וליסטים, אין התינוק מרגיש כלום, ואין לו אלא זרועות אמו החובקת אותו.

5 | ובה נראה לבאר גם מה שאמרו חז"ל: "חנניה מישאל ועזריה על מנת כן ירדו לכבשן האש, על מנת שיעשה להם מופת" (ילקוט זכריה רמז תקע), ולכאורה תימה, דבגמ' נסחים (נג ב) אמרו: "עוד זו דרש תודוס איש רומי, מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו עצמן על קדושת השם, נשאו ק"ו מצפרדעים וכו'", והיכן יש כאן "מסירות נפש", הרי ידעו שינצלו וירדו לכבשן על מנת שיעשה להם מופת. וע"פ האמור נראה, שאין כוונת חז"ל שלא ירדו לכבשן אלא על דעת שינצלו, אלא נתכוונו חז"ל לשבחם שהם ביטלו בלבם את כל הטבע ולא התחשבו בו כלל, ומסרו נפשם לסכנה ולא הרגישו כלל בדבר, אלא בטחו בד' והלכו על מנת לחיות.

V. 25. The salvation from Egypt and the passage through the sea had taught for all time that God was extraordinarily near at moments of extraordinary danger and crisis. But that He could be depended on for the ordinary requirements of everyday life in all circumstances, that the so-called little daily necessities of man are not too small and petty for the Divine Eye to see, and the Divine Hand to provide, that one who is faithful to God with every breath he draws, can confidently rely on the constant presence

ל' היכל

3)

of His help, that is what the journey through the wilderness was to teach them. This journey was now only really beginning. From beforehand already, it had been declared to be one great object of the salvation from Egypt (Ex. III,12), there, with the acceptance of the Torah, they were to enter the service of God. This Torah that wants every second of our daily life to be spent in the service of God, requires as an essential trait, confidence in God. It requires complete confidence in the constant presence of God ever ready to help, and in the knowledge that carrying out His will, as expressed in the Torah, has the power to guide us safely and happily through the most desolate deserts of Life, and to sweeten for us the bitterest draughts that Life can offer us. To induce such confidence was the preparatory work which was to be accomplished in the wilderness for the acceptance of the Divine Torah. The first experience was to be gained at Mara. For three days they had found no water and the water which they did finally find was bitter. Thereupon God taught Moses of a tree, he threw it into the water and the water became sweet and drinkable. There, in face of this experience, of seeing how the bitterest becomes sweet by that which God teaches us to combine with it, there God gave them the fundamentals of law and justice, and made them look upon His Law and His Justice as the remedy for all physical and social ills, inasmuch as He proclaimed Himself thereby as their "Doctor", רופאך, כי אני ה' רופאך.

6
אע

It is quite evident that the "foundation of Law and Justice" was in connection with this sweetening of the bitter waters by the addition of the ingredient that God had taught them to use, and that this experience was to make them realise the value and the meaning of God's Laws for our daily earthly lives. That is vouched for by the שם, there did He give them the fundamentals of Law and Justice, and also by the proclamation which God immediately made on the value of His Law which He declares as the prophylactic medicine against all earthly evils. Hence, also the dictum of ר' שמעון בן יוחאי: דבר מן התורה דראוהו, שנאמר ויודוהו' עץ. ויראחו אינו אומר אלא, expresses nothing but the clear actual meaning of the procedure.

(כ) ויאמר אם שמוע תשמעו וכו' כל המחלה וכו', כי המחלה ששם במדבר לא הייתה מחלה פנימית רק כחיים שבהם חולי נפשם. שפ"י חולי נפשם נמשכים רעים ומבוקשים, ככה ה' הוסיף בהחלואים זלזול מנוד הקב"ה עליו לכה רפואה, כי החלואים פנימיים רובם הם להם רפואה, והם יחמרו לקול ה' ולמחשבו והוקיעו פחודים להם, שהיה הפך מהרעו ש', יסתקו המים הרעים, ר"ל חולי נפש, ולא יוטו עוד בהחלואי מרים, ענה טרה ודבק עם מדוי מרים הרעים ש"י שאלכו בדרךם הסתה ולא יסחה רפואה להיום בדרך הטבע, כי אני ה' רופאך, ברפואה שמעלה מן המדבר כמו שרפאה היום ש"י מן מד. וככה מדוי מרים לין להם רפואה ש"י יכבה ה' בשחין מרים אשר לא טובל להרפא, אבל בגרמל סק"ה מקדים תמיד רפואה למה, ענה לכל ש"י כי אני ה' רופאך, ר"ל שלפי המכה מקדים

7
מחלה

ממד הרפואה, והטעם בזה שהטעם נהיה את המרים הכלות המכה הוא כדי להסיר לא כדי להרפוא, אבל המכה את הרפואה לין המכה נמשך רב כדי להפלות חולי נפש, וז"ל דומה ברפואה ככה להפ"י דם שממן מחלה הסתעפות והתעוררות למד את כדם, מן יקדים ה' תמיד רפואה למכה, וז"ל שכל הרפואה אשר שמרנו במצרים מסיב קבליה כדי להסיר, לא אשים עליך, כי אם אכה אותך, יסיה זה מיד שאני ה' רופאך, יסיה זה לרפואה אל חולי נפש. והנה הודיע להם שהמרים והמרים שפ"י ה' לני הרפואה לא היו הערים בדרך הדרך המטה אל עברו, רק בדרך הרפואה המטה את החולה, לרפואה המטה אל עברו בלו טורים לעורך הדרך המטה שיעבור ערפלו, והם יעבור על פקדו ימרים חוסי, לין הטעם תקופה עם המד, רק העולם הלי ברטן הארון והרון אשר בו על שלח עבד ענדוהו כדלוי, אבל הרפואה המטה את המטה בלו טורים לעורך המטה שיעבור, והם יעבור על פקדוהו ששם רעו נהפשו עמנו לא כרפואה, וכן אמרו שפ"י ה' אומנו חנה לרפואה לה לרפואה לרפואה חולי נפש, ולא יעבור על מלחנו הששם לרפואה שיעבור ערפלו, ח"ו אם שמוע תשמע לקול ה' אליהך, [מכנה בלתי שים הדול בין ששם בקול וכן ששם לקול, ששם בקול הוא קבלת המרים, וששם לקול מין ששם לבל מנין], ר"ל שהששם מה שרפואה שהמטה הם להפלות ולמנוח, הרעשה דרשור בעינו מה שהיה יסר והסוב, וככה האוין לרפואה, שיה המטה שים לין קום, וששם כל חקו הם אלה שאין להם טעם, זה מרים כי כל המטה אשר שמוע במרים לא אשים עליך, כי המטה והאקים הם חרטה והפאה שנה ודבק בין מדוי מרים הרעים שפ"י מלול להם, כי אני ה' רופאך, נמטם שאני עתן למרים לין כהרון המטה אל עברו לרפואה, רק כרפואה שמוע בהמטה המטה הם לעורך המטה, וכשששם אל כרפואה יסיה ברטן חוסי, וכשששם ששם הכין לו כל מום:

[קמן] ויאמר כי יד על כם יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור. עיין בפירוש הר"י אברבנאל כאן, שכתב ענין נמרץ בהבנת דברי הכתוב, שמשמיענו דלכן ה"י חסא עמלק גדול כ"כ, עד שצוה הש"י לנקום בו נקם ולמחות זרעו, מה שלא עשה עשה עבד גוי הארץ, כי עמלק השב וכונן להמעיט שכו ותפארתו של הקב"ה מאשר עשה במצרים ועל הים, ולכן גדול עינו מנשוא, וע"כ אמר הכתוב: כי יד על כם יה - בעבור שעמלק שלח

8
בבב
בבב

4

ועמלק מדור דור, ועייש מ"ש עוד דברים נמרצים בדברי הכתוב ודברים
 י"ט אשר קרן בדרך וגו' ולא ירא אלהים, שהכונה שעמלק לא ירא את אלהים.
 בדבריו נראה לומר רעיון נכבד בביאור מה שנאמר במקרא כאן: ויאמר
 משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על
 ראש הגבעה ומטה האלהים בידי, ובהשקפה הראשונה יש לתמוה, למה צוה
 משה ככה, שיודרו במלחמה ויכינו עצמם לקרב, בעוד אשר זה מעט בים
 סוף אמר לישראל: ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, וצוה להם לעמד על
 מקומם ולצפות לישועת ה', ומדוע גם במלחמת עמלק לא יעשו כן; ועיין
 בפירוש הר"י אברבנאל כאן שעמד ג"כ בזה.

עמ (9)

והראיה עפ"י מה שכתבו בספרי היראים, שאם אמנם שמדת הבטחון בה'
 היא מדה מעולה ביותר ונחוצה מאד לאדם, וכמאמר הכתוב (תהלים
 נ"ה): השלך על ה' יתכן והוא יכלכלך, לא יתן לעולם מוט לצדיק, ונת
 זה רק בפעולת הרשות, בה אמנם טוב שיבטח האדם בה' וישען בישועתו,
 אבל במצוה בדבר הנוגע לכבוד המקום, לא טוב הבטחון, כי הישב אדם
 ויצפה לה' שבדאי יומין לו תפלין טובה או ציצית וכדומה מהמצות, והוא
 יתירשל במעשיו ולא ישתדל בהשגת הדברים הנחוצים לקיום המצוה? זאת לא
 זאת! כאן אדרבה טוב שיהי' האדם וריו וחריץ במעשיו, וישתדל בכל כחו
 להשיג הדברים האלה למען קיים המצוה והציאה לפעולת אדם. (ועיין בבית
 יצחק למרו' מאות"ג, וצ"ה"ה בדרוש להשלמת ספרו הא"ח מ"ש בזה דברים
 נמרצים). וע"כ אלו היתה המלחמה עם עמלק כשאר מלחמות הנוגעת רק
 לטובתם של ישראל, או באמת לא ה"י מהצורך להודרו בה כ"כ, וה"י מהראוי
 לבטוח בה' ולצפות לישועתו; אבל אחרי שהמלחמה הזאת נוגעת לכבוד
 שמים, המחולל ע"י עמלק, ולהגן על כסא ית' ששלח עמלק בו יד, לכן לא

ה"י מהראוי כאן להתלבש במדת הבטחון, רק ההכרח ה"י לצאת לקראת קרב
 בחריצות ובהשתדלות, כראות בעיני הנוגע לדבר מצוה ולכבוד המקום. וזה
 שזו משה את יהושע, כי יבחר לו אנשים ויצא בעז וגבורה להלחם עם
 עמלק, וגם משה בעצמו לא ימנע עצמו מזה רק יעמד בראש הגבעה, כדרך
 שרי הצבא העומדים על מקום גבוה, אשר משם נשקף על שדה המלחמה,
 לנהל משם את טכטיקי המלחמה ותנועות החיל. ואל יפלא בעיניו על צוה
 אותו על הדבר הזה, שהוא נגד מה שהסכין ורגיל ה"י עד עתה, לבטוח בה'
 ולצפות לישועתו, כי לא כשאר מלחמות היא המלחמת הזאת, כי במלחמה
 הזאת - ומטה האלהים בידי, המטה הוא סמל הממשלה והנשיאות,
 וכמו שכתבנו למעלה במאמר ק"ט וכן כצאנו ביחזקאל י"ט י"ד משה עוז
 שבת למשול. ובמלחמה הזאת כביכול מטה האלהים, כלומר ממשלת
 הש"י, הוא בידו, כי בידו עתה מינוח כבוד המקום אשר נתחלל ע"י עמלק.
 ואם לא יקחו בו נקם ולא יראי לעיני כל, כי יד ה' שלטה ולו מצוקי
 ארץ, ח"ו ינתן שם השי' לשמצה. וע"כ כאן לא טוב הבטחון, ורק מהראוי
 להתלבש בעז וגבורה, לעשות כל היכולת בחריצות והשתדלות להגיע אל
 המטרה וכאשר אמרנו, והעיני נכבד.

ואהביו כצאת השמש בגבורתו (ה-לא)

הנעלבין ואינם עולבין, שומעים חרפתם ואינם
 משיבים - עליהם הכתוב אמר: ואהביו כצאת
 השמש בגבורתו (גמ' לז)

חכמינו מדמים ז: הנעלבים ואינם עולבים לשמש בגבורתו, לפי
 שבאמת מידה זו של תבלגה על עלבון נחשבת מידה טובה רק כשהמדובר
 הוא בכבודו האישי של האדם - ולכן אמרו חכמינו, שומעים חרפתם,
 כלומר, חרפתם האישית הם - אבל מששומעים אחד מבזה את רעהו,
 שהוא תלמיד חכם, ישר וחסד מפשע, אזי אסור להבליג ולשתוק, אלא
 אדרבה - חסא גדול לעבור בשתיקה על עלבונו של תלמיד חכם.

(10) אין לה ענה

ואכן כך נהגה השמש עצמה, כאשר בעת בריאת העולם דרשה הלבנה
 את מיעוטה של השמש וקיסרגה ואמרה: אין שני מלכים יכולים לשמש
 בכתר אחד - שתקה אז השמש ולא הגיבה מאומה. ברם, בעת המחלוקת
 של קרח ועדתו נגד משה רבנו, קינאה השמש לכבודו של משה ומיאנה
 לזדח ולתאיר על העולם, כל עוד לא יבואו מעליביו של משה על עונשם.
 (ראה גדרים ל"ט).

שפיר, איפוא, דימו חכמינו את השמש חרפתם ואינם משיבים,
 ומגיבים רק על עלבונם של אחרים חפים מכל עון - לשמש בגבורתו
 - שיש בהם מגבורתה של השמש, שנהגה אף היא כך... (הדרש והעיון)